

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
Трг Николе Пашића 13
11000 БЕОГРАД

- др Владимир Орлић, председник Народне скупштине -

Предмет: Иницијатива за благовремено објављивање извештаја независних државних органа, регулаторних тела и органа државне управе на званичној интернет презентацији Народне скупштине, њихово благовремено разматрање, као и усвајање закључака поводом тих извештаја

Поштовани господине Орлићу,

У нади да ће међу најважнијих циљевима новог сазива Народне скупштине бити даље унапређење и повећање јавности рада Народне скупштине, Транспарентност Србија Вам се обраћа, имајући у виду релативно висок ниво транспарентности остварен у време претходних сазива Народне скупштине, са иницијативом за предузимање активности и мера за које сматрамо да могу допринети њиховом остварењу.

Народна скупштина је, реагујући на раније дописе наше организације¹, отклонила један недостатак који смо уочили – да годишњи извештаји о раду које Народној скупштини достављају независни државни органи, регулаторна тела и поједини органи управе, који су на то обавезни законом, нису били објављени на интернет презентацији Народне скупштине, насупрот успостављеној доброј пракси, на страници "Акти - Извештају" све до 2.8.2022..² Тим поводом желимо да скренемо пажњу на то да је напомена на главној страници са извештајима нетачна³, то јест да би требало навести датуме почетка и краја рада претходног сазива Народне скупштине (из 2020), а не оног из 2016.

Овим путем изражавамо наду да ће током овог сазива Народна скупштина наставити ранију добру праксу и да ће приспеле извештаје објављивати одмах по пријему. Такође се надамо да ће Народна скупштина обезбедити већи ниво транспарентности и корисности ових извештаја тако што ће од свих органа и регулаторних тела, који то не учине сами, затражити да извештаје доставе и у облику који омогућава претраживање, а не у форми скенираних докумената.

Када је реч о подацима од значаја за информисање јавности, које садрже наведени извештаји, сматрамо да би било веома значајно и вишеструко корисно ако би Народна скупштина одлучила

¹ https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Inicijativa_Narodnoj_skup%C5%A1tini_-_objavljivanje_izve%C5%A1taja.pdf

² <http://www.parlament.gov.rs/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8/%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98%D0%B8-%D1%83-%D1%81%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D1%83-%D0%BE%D0%B4-3-%D0%B0%D0%B2%D0%B3%D1%83%D1%81%D1%82%D0%B0-2020.4683.html>

³ <http://www.parlament.gov.rs/%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8/%D0%B8%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D1%88%D1%82%D0%B0%D1%98%D0%B8-%D1%83-%D1%81%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D1%83-%D0%BE%D0%B4-3-%D0%B0%D0%B2%D0%B3%D1%83%D1%81%D1%82%D0%B0-2020.4683.html>

да на једној од првих седница након формирања новог сазива разматра закључке поводом извештаја независних државних органа. Предуслов за то је да ове извештаје прво размотре надлежни скупштински одбори и да поводом њих предложе закључке. На основу одредаба члана 237. ст. 2. Пословника Народне скупштине, рок за то је истекао 30 дана након дана подношења сваког појединачног извештаја, односно у највећем броју случајева 15.4.2022. Како овај рок није било могуће поштовати из објективног разлога, неопходно је да се разматрању извештаја приступи одмах након што надлежни одбори буду конституисани.

У ближој и даљој прошлости један од највећих проблема за однос између Народне скупштине и независних државних органа био је управо то што ови извештаји нису разматрани уопште или су разматрани са великим кашњењем. Протеком времена не само да се доводи у питање њихове релевантности за појаве и проблеме на које поменути органи и тела указују, односно опада интересовање јавности за њих већ Народна скупштина показује "маћехински" однос према органима и телима који су њена "продужена рука" у вршењу надзорне функције Народне скупштине.

Приликом разматрања извештаја, ресорни одбори и Народна скупштина у целини, требало би да, полазећи од извештаја независних државних органа, врше систематски и квалитетнији надзор над радом извршне власти што може проузроковати и да квалитетније врши своју законодавну функцију. Најбољи показатељ таквог приступа биће ако нови сазив Народне скупштине формулише суштинске закључке за унапређење стања у разматраним областима, на основу годишњих извештаја независних државних органа и да постави јасне задатке и рокове у вези са испуњењем тих препорука, како за нову Владу Србије, тако и за саму Народну скупштину.

Да би до тога дошло, неопходно је да надлежни одбори напусте досадашњу праксу која се огледала у томе да су предлози закључака, упућивани Народној скупштини на усвајање, били формулисани као "Прихвата се извештај о раду". С друге стране, потребно је успоставити праксу према којој би одбори формулисали предлоге закључака који указују на могуће начине за решавање системских проблема у областима рада независних државних органа. Одбори би требало да формулишу предлоге закључака који би садржали јасне захтеве у складу са препорукама и проблемима које су поменути тела навела у својим извештајима, као и рокове за извештавање о предузетим активностима, како би потом могли да прате и расправљају о испуњавању или неиспуњавању закључака. Приликом формулисања закључака, одбори и Народна скупштина у целини би требало да узму у обзир и чињенице које су постале познате након подношења извештаја независних државних органа, нарочито када је реч о међународним обавезама Републике Србије.

Према јавно доступним подацима, у извештајима наведених органа налазе се бројни поводи за такво поступање Народне скупштине. Примера ради, у Извештају о раду Агенције за спречавање корупције за 2021. годину забележено је да је у области сукоба интереса, упркос констатацији *"Јавни функционери су показали висок ниво личног интегритета, тако што су се у великом броју обраћали Агенцији поштујући своје обавезе из Закона о спречавању корупције, или тражећи мишљење"* Агенција због повреде Закона о спречавању корупције у области сукоба интереса донела 347 одлука (126 због кумулације јавних функција и 63, због сукоба интереса и непотизма) и изрекла 104 мере опомене, четири мере јавног објављивања одлуке о повреди закона и 18 решења којима је утврђен престанак друге јавне функције по сили закона⁴.

⁴https://www.acas.rs/storage/page_files/Izve%C5%A1taj%20o%20radu%20za%202021.%20Agenције%20za%20spre%C4%8Davanje%20korupcije.pdf, стр. 22 и 23

Осим тога, прва препорука коју садржи поменути Извештај⁵ јесте да треба *"Усвојити Закон о изменама и допунама Закона о лобирању, тако да се пропише да подаци из извештаја о раду лобиста и обавештења о лобистичким контактима лобираних лица, као и о евиденцијама органа власти буду јавни, као и да се пропише и прецизира обавеза лобираних лица да пријаве лобистичке контакте органима власти у којима или врше јавну функцију или су запослени, односно на други начин радно ангажовани"*. Тим пре што суштински исту препоруку, само на другачији начин формулисано, садржи и недавно објављени Евалуациони извештај ГРЕКО објављен у оквиру Петог круга евалуације⁶.

Слично томе, у Извештају по раду Државне ревизорске институције за 2021. годину, у области ревизије финансијских извештаја констатовано је да је у поступку провере спровођења пописа имовине и обавеза, као и усклађивања књиговодственог стања са стварним стањем уочено неколико неправилности приликом вршења пописа (нпр. извештај о извршеном попису није потписан од стране свих чланова пописне комисије; у комисију за попис су именована лица која су одговорна за руковање имовином која се пописује; није донета одлука о усвајању извештаја о попису)⁷.

Када је реч о тзв. "случајним налазима у ревизијама финансијских извештаја" уочена је неправилност која се састоји у томе да није спроведен поступак јавне набавке, а да при том нису постојали разлози за изузеће од примене Закона о јавним набавкама у износу од 50,82 милиона динара код једног субјекта⁸. Осим тога, у области ревизије правилности пословања примећено је да документа у процесима јавних набавки нису објављивана у прописаном року, као и да је било повреда начела јавних набавки⁹. Ништа мање важна није констатација да је ревизијом правилности пословања у делу примене Закона о јавним набавкама код 108 ревидираних субјеката, утврђено је да су извршене набавке добара, услуга и радова, које нису у складу са наведеним законом, у 1.395 случајева, у износу од 53,46 милијарди динара¹⁰. Према тим налазима, утврђене неправилности у јавним набавкама се односе на то: да није спроведен поступак јавне набавке, а да при том нису постојали разлози за изузеће од примене Закона о јавним набавкама у укупном износу од 17,67 милијарди динара, као и да су спроведене јавне набавке код којих није донет акт о ближем уређењу поступка јавних набавки, или нису планирана, нити опредељена средства за набавке или наведени акти нису објављени у укупном износу од 68,58 милиона динара итд¹¹.

Исти ресорни одбор Народне скупштине (надлежан за послове јавних финансија) ће разматрати и „Годишњи извештај о спроведеном мониторингу“, који подноси Канцеларија за јавне набавке, па ће имати одличну прилику да уочи да ли су питања која је истакла ДРИ као проблематична у области јавних набавки била у довољној мери праћена од стране Канцеларије и да формулише закључак који би обезбедио обухватнију контролу поступака јавних набавки.

И Извештај Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности за 2021. годину констатује да стање у области људских права која он штити и даље није на потребном и

⁵ Ибид, стр. 37

⁶ <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680a7216d>, стр. 54

⁷ <https://www.dri.rs/dokumenti/godisnji-izvestaji-o-radu.93.html>, стр. 16 и 17

⁸ Ибид, стр. 20

⁹ Ибид, стр. 27

¹⁰ Ибид, стр. 29

¹¹ Ибид

жељеном нивоу¹². Показатељ таквог стања је и чињеница да је "број формално изјављених жалби Поверенику због повреде права на приступ информацијама од јавног значаја константно висок и показује тенденцију раста из године у годину"¹³. Разлози за такво стање, између осталих, налазе се у чињеници да су "подносиоци захтева најтеже долазили до информација у вези са трошењем буџетских средстава, јавним набавкама и другим располагањима јавним средствима и евиденцијом јавне имовине"¹⁴.

Подаци Повереника показују да је у периоду од 2005. до 2021. године против шест највиших државних органа против чијих одлука није дозвољена жалба Поверенику поднета укупно 342 тужба¹⁵. У 2021. години Управном суду Републике Србије је против таквих државних органа поднета 21 тужба (9 против Владе Републике Србије, 10 против Врховног касационог суда, 1 против Народне скупштине и 1 против Председника Републике), од којих је само 1 решена¹⁶. Иако се тај број, на први поглед, не чини великим, ради се о највишим државним органима који у вршењу својих надлежности доносе одлуке од највећег значаја на основу великог броја важних информација, због чега постоји оправдан интерес јавности да оне буду јавно доступне.

Слично мишљење исказано је у препоруци vii. Евалуационог извештаја ГРЕКО објављеног у оквиру Петог круга евалуације којом се предлаже да захтеви за достављање информација који су поднети Влади или администрацији председника, а који нису добили позитиван одговор, буду предмет жалбе Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности¹⁷. Имајући у виду да њено спровођење подразумева измене постојећег правног оквира очигледно је да налази и чињенице које садржи поменути Извештај Повереника представљају добру подлогу и свакако могу допринети квалитетном вршењу законодавне функције Народне скупштине.

У Београду,

дана 4. августа 2022. године

За организацију Транспарентност Србија

Програмски директор
Немања Ненадић



Доставити и:

- *Срђану Смиљанићу, генералном секретару Народне скупштине ради информисања свих народних посланика*

¹² <https://www.poverenik.rs/images/stories/dokumentacija-nova/izvestajiPoverenika/2021/Izve%C5%A1ta2021CIRfinal.pdf>, стр. 4

¹³ Ибид, стр. 14

¹⁴ <https://www.poverenik.rs/images/stories/dokumentacija-nova/izvestajiPoverenika/2021/Izve%C5%A1ta2021CIRfinal.pdf>, стр. 28

¹⁵ Ибид, стр. 85

¹⁶ Ибид

¹⁷ <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680a7216d>, стр. 54